

ZPRÁVY

SPOLEČNOST

FRANTIŠKA BÍLKA

3

červen 1995

Tři vzpomínky na Chýnov

(K zájezdu Společnosti FB do Chýnova 24. června 1995)

V Chýnově

J. B. Foerster

Nevím, kdy se setkali František Bílek a můj bratr Viktor. Nemyslím-li se, bylo to již na akademii výtvarných umění v Praze. Ze školy Maxe Pirnera vystupovali právě Hofbauer a Jaroslav Špilar, kdy se odvažovali prvních kroků Max Švabinský, Hudeček, Brousil, Lebeda, Foerster. Požehnané údobí, z něhož vyšlo tolik vynikajících umělců, nejvýznačnejší léta učitelství Pirnerovy.

Bílka i Viktora vábil asi schwindovský romantismus, k němuž přistoupila u Maxe Pirnera nota filosofická, extatické vytržení mystikovo. Milovali svého učitele a doplňovali se vzájemně. Bílek byl především vzácný kreslíř, Viktor lnul k barvě. Rozešli se, když Bílek zajel na studie do Paříže, ale dopisovali si. V tu dobu byl Viktor již žákem Seitzovým na malířské akademii mnichovské. Ale po návratu z Paříže (také Viktor si zatím odbyl svá léta ve Francii u Juliana), sešli se oba přátelé k společné práci v Bílkově rodném Chýnově. Bratr mi psal nejednou, abych jej navštívil, líčil svého přítele s láskou a oddaností a hlásil mi vždycky Bílkův pozdrav a pozvání.

Vzpomínám, že si oba výtvarníci rozuměli také v hudbě, oba ji milovali a oba pěstovali. Bílek jako výborný flétnista, Viktor velmi dobrý pianista. Jednou jsem přispěl na bratrovo vyzvání skladbou pro flétnu a varhany k rozmožnění jejich nevelkého repertoáru.

O prázdninách se mi hodila návštěva Chýnova, přijal jsem milé pozvání. Bratr mne uvítal na nádraží a již jsme sestupovali do údolí kolem starého kostela na silnici, kde stál domek vroubený lipami. Vešli jsme do jizby. Zde jsem mohl pozdravit oba rodiče Bílkovy. Tatínek statný, bodrý, maminka menší postavy s ohnivým okem přijali mne s tklivou srdečností. Mistr Bílek měl tehdy již svůj jednopatrový domek v zahradě otcovské. Prošli jsme s bratrem sadem plným ovocných stromů a vlídné zeleně do předsíňky. Viktor otevřel dveře po pravé ruce a já spatřil nezapomenutelný obraz. Ve vysokém atelieru plném světla stálo lešení. Na lešení František Bílek v obvyklém sochařském hábitu z hrubého plátna, kryjícím celou postavu až po kolena. Před mistrem pak byl postaven kříž sroubený ze dvou neotesaných břeven. Bílek, v jedné ruce dláto, ve druhé ruce kladivo, pracoval. Třísky bílé a vonící ještě mizou obletovaly jej v krásných křivkách. Leč to veliké, nezapomenutelné, ohromující, spočívalo v tom, že jste viděli hlavu, vrchní část prsou i kus levé ruky vypracované, ale přímo vedle toho lidského těla ještě hrubou kůru stromu. Bylo to jakoby přímo z kmene stromu.

vyrůstalo Svaté tělo. Bílek pracoval takřka improvizuje, ač je každý ráz kladiva nejen odpovědný, ale i neopravitelný, kdyby byl pochyben; a pracoval bez modelu.

Po krátkém přivítání, když jsem byl uložil své věci v prvním patře, rozhovořili jsme se. Bratr Viktor maloval právě Křížovou cestu, jeho obraz zpola provedený stál přede mnou. Mrtvé tělo Páně spočívá na jakési rohoži v skalním hrobě matně ozářeno plamenem hořícím ve vysokém svícnu, celá místnost ponořena v lehký závoj dýmu.

Bylo mi, jako bych vdychoval výpar kadidla, oba přátelé výtvarníci vypadali jako mniši ve svých bílých kutnách a celý atelier s improvizovaným oltářem, na němž ležela rozevřená stará bible, se podobal spíše chrámu nežli pracovně.

Vyslovil jsem podiv, že se pracuje bez modelu. Mistr Bílek mi odpověděl velmi prostě: "Zpodobiti tělo Krista dle modelu je nemožné. Na každém lidském těle jsou stopy hříchu, ale Kristus Pán byl hříchu prost." Pochopil jsem a dovolil si poznámku, že mi připadá hlava velikou oproti vypracované části těla.

"Je zdůrazněna úmyslně," odpověděl Bílek.

Takových otázek a odpovědí, postřehů, dojmů, se vystřídalo mnoho a můj výslední dojem vynesl mi přesvědčení, že je František Bílek umělec z nejvzácnějších.

Rozhovor přerušila mladší sestra Bílkova, Mária, jemná dívka s tajemně snivým modrým okem, zvouc nás k obědu. Vrátili jsme se do chalupy, kde jsem poznal i bratry Bílkovy: Karla, architekta, Jana i Antonína, který se oddal řemeslu kolářskému po boku otcově, konečně starší sestru Katinku, velmi podobnou své matce.

Oběd byl co nejprostší, brali jsme po polévce omaštěné brambory z jedné mísy, masa nebylo. Ale všem chutnalo výborně a veselý hovor zavládl brzy. Po obědě jsme si natrhali na zahradě třešně, odpočinuli ve vysoké trávě a oba umělci se jali znovu pracovati.

Před večeří vykonána procházka a já si připomenul své první prázdniny u strýce notáře v blízkém Pacově.

Po návratu z procházky se večeřelo. Stejně prostě, jako se obědvalo. Celá rodina se sešla u otcovského stolu a bylo mi, jako by na všem ležela stopa duše.

Když se setmělo, otázal se mne Bílek, chci-li býti přítomen "malé pobožnosti" v atelieru. Rád jsem souhlasil. Vešli jsme jen tři, Bílek, bratr Viktor a já. Atelier byl nyní pln tajemna. Těžké stíny noci nabývaly jen větší intenzity plápolavým světlem jediné svíčky stojící na stole podobném oltáři.

Pamatuji-li se dobře, pomodlili jsme se Anděl Páně, poté se jal Bílek čísti z otevřené bible. Četl o vzkříšení Lazarově tichým hlasem bez pathosu a znatelného citového vzrušení. Stál jako kněz před oltářem v bílé malířské říze, bratr a já za jeho zády. Když byl dočetl, jal se vykládati biblický tekst. Takřka větu za větou. Středem a hlavní ideou jeho výkladu bylo srovnání: "Lazar - toť lidstvo." Měl jsem dojem, že vše, co pronesl, bylo velmi přiléhavé, a proto i přesvědčující. I choulostivé místo: "jam foetet" dovedl

sepnouti se zvoleným obrazem, ovšem transponuje vše v duchovno. Nevím již, kolik dní jsem tehdy pobyl v milém Chýnově, pamatoval jsem si jen ještě, jak mě při odjezdu vlaku dojalo, když jsem uviděl vedle svého mile kynoucího bratra Viktora Františka Bílka, jak se mlče hluboce ukláněl.

Cestou jsem vše srovnával ve vděčném srdci. "Boží mluví k nám jen naším srdcem." Tak čteme v Goethově Ifigenii.

Z knihy J.B.Foerstera "Poutník v Hamburku", Praha 1939, s.126.-129.

Konečně Chýnov ...

O. Březina

Konečně Chýnov, Bílek. Dovedli mne k jeho vile, kterou si postavil uprostřed zahrady, s nádhernými reliefy Země, bolesti a vyšších nadzemských nadějí. V přízemí vysoká, až do prvního poschodí zdvižená dílna s galerií; známý Vám relief Ukřižovaného ve vznešeném rozpětí jako vidění z extáze roste k výši, nehmotný s onou podivuhodnou tváří, jenž náleží k nejčistšímu, co Bílek dosud vytvořil, a kde v mystické transformaci bolest nesčíslných proměnila se v záření boha. Golgota, modelovaná ještě za pobytu Bílkova v Paříži, zaujímá celou jednu stranu dílny. Tam jest ona postava Matky, s očima zavřenýma bolestí, jako by odmítaly hořkou illusi tohoto světa, symbol trpícího, tisíciletého mateřství ženy. (Skupina tato byla dříve v kostelíčku chýnovském, jemuž ji Bílek věnoval. Vrátili mu ji při restauraci kostela, "poněvadž zaměstnávala mnoho místa - a nepřispívala ke vzbuzení pobožnosti".) Tam ve své dílně představil mi Bílek svou paní; krásná, dítě, s duchovou atmosférou něhy a oddanosti, má v liniích tváře něco z onoho kouzla žen, které vystupují z růžových zahrad Gabriela Danta Rosettiho, anglického malíře a básníka jemných, křišťálových sonetů, jednoho z umělců, jímž bylo dáno uviděti v celé duchové nádheře ženu. - Zůstával jsem v pokoji nad dílnou. Portrait Zeyerův, modelovaný Bílkem s absolutním mistrovstvím génia, zdál se sálati hluboké ticho snu, které postupovalo komnatu. Chudý Chýnov ukrytý mezi stromy, kladl se před okny. Včely zvonily zahradou. Chodili jsme s Bílkem a jeho paní po chýnovských lesích, hovořili o svých duševních cestách, cílech života, odpovědích, jimiž k našim otázkám tisíci hlasy mluví země. Kouzelný nástroj analogie, která je klíčem všeho poznání, je před ním na dosah ruky jako každý jiný nástroj jeho dílny. Žije krásný a silný život dělníka a kněze, život kontemplace a práce jako v prvních dobách křesťanství a v některých vroucích haeresích středověku. Mystické světlo jako zář studijní lampy padá na bibli, vždy otevřenou na jeho chudém stole samotáře a snivce. Jeho umění, třeba daleko ještě nebylo oceňováno, jak zaslouží, poskytuje mu přece jen možnost žítí jedině své

myšlenky a uvést v soulad svůj vnitřní a vnější život. Pro vídeňskou výstavu měl právě přichystáno sousoší Slepci, inspirované mou básní z Rukou a mocné skulptury ze své Předstí-
ně chrámu, o níž pracuje.

O. Březina A. Pannrové 2. 12. 1902.

Z knihy: Dopisy Otokara Březiny Anně Pannrové z let 1889 až 1905. 2. vyd., Praha 1936, s. 206

Svědectví chýnovské věže

B. Mildová - Bílková

V srpnu 1967 přišli na chýnovské děkanství řemeslníci, aby opravili po stoletém náporu vichřic a dešťů chrámovou věž, na níž byla zřejmě poškozená místa i pouhým okem. Bývala kdysi jistě krásnější, ale poslední barokní přestavba kostela ji uštedřila cibulovitou bání jako mnohým jiným a obyvatelé na ni zvykli, neboť odevšad je vítala a dodaleka za nimi zvědavě pohlížela, když se vzdalovali. Najednou se oděla hustým lešením, ve výši ještě ručně nastavovaným. Tehdy se v malé báni nahoře objevila záhadná kovová krabice, v níž mohl být kostelní poklad. Nedalo se však soudit mezi rolníky a řemeslníky na zvláštní hodnotu, v ní utajenou. Vždyť na Vysočině byla vždy těžkodělná půda a obdělávání polí bylo pracné, takže stačilo hlavně na vlastní obživu místních lidí. Přece však bylo něco vloženo našimi předky do vodotěsné krabice a umístěno v hořejší části věže. Nedávná zkušenost nás poučila, že hubení kavek archeologům škodí, neboť krabice byla prostřílena a její listinný obsah zničen vodou. Ani Památník národního písemnictví nemohl již rozluštit listinný materiál s obalem stoletých novin.

Po uvedené zkušenosti vyvinuli místní kulturní činitelé v Chýnově zvláštní úsilí o novou náplň věže pro další století. Vymyslili masivní nábojový plášť na listiny a ozdobili jej plastickým nápisem *Mortui vivis* (Mrtví živým). Všichni jsme se jako příští mrtví podepsali na archy obyvatel, jež po večerech obnášel obětavě chýnovský obvodní lékař se dvěma pomocníky. A tak se dostaly do opravené věže nahoru pod praporeček dokumentární podpisy s přehledy poměrů politických, zdravotních, náboženských, a ještě jedno svědectví o malém chlapci, který vyrůstal ve stínu chýnovské věže - o Františku Bílkovi.

Jako hošík tu ministroval a prožíval před oltářem první zkušenosti duchovní služby. Silný dojem z ní vyvolal doma v prázdném chlévě vlastní bohoslužbou, kterou konal na obráceném žlabu. Vzpomínal vděčně na chýnovský kostel při studiích v Praze a v Paříži, kde vytvořil ve svých 20 letech Kalvarii a přivezl ji jako dar rodnému chrámu. Byla v něm umístěna, vysvěcena a lidmi oblíbena. Po čase ji vypověděl děkan P. F. Na kůru chýnovského kostela hrával F. Bílek na flétnu a zpíval s otcem i sourozenci při velkých mších, hlavně o svátcích. Tam přiváděl později svou mladou choť po

bohoslužbách a hrávali tu klasické duchovní skladby pro varhany a flétnu. Od prožití reformačního období v životě i dále zúčastňoval se s rodinou nedělních mší za kostelem pod korunami srostlých dvou stromů, kam doléhaly sváteční zvuky varhan a duchovního zpěvu. Na podzim r. 1967 byl rodinou umělcovou věnován a osazen nad vchodem kostela relief s poprsím Spasitelovým na pozadí kříže k uctění Bílkovy stopy v chýnovském chrámu.

Nyní chýnovská věž s výše sleduje, jak na táborské silnici za okrajem Chýnova hlučí vozidla, mírněná v tempu jenom křižovatkou, a proudí kolem dvou věkovitých lip. Právě pod nimi je čp. 107 na přízemním stavení s rozlehlým dvorem a jednopatrovou "vejminkou" v rohu vedle stodoly. Uprostřed mezi okny hlásá pamětní deska se zajímavým autoportretem sochařovým nápis: "Místo narození akad. sochaře Františka Bílka". Do přilehlého úvozu vyhlédá milá stará chalupa čp. 100, kterou najal dědeček Bílkův Josef, když se přistěhoval v minulém století z Nuzbel pod Hroby, a otec umělcův se v ní narodil. Jeho předkové byli samí koláři. Proto rozuměli dřevu a jejich práce vždy voněla přírodní mizou stromů, do jejichž dřeva zasahovali hlavně pilami, sekyrami, dláty nebo pořizem. Další dílna Jana Ev. Bílka byla r. 1910 vybudována v přízemí výměnku a zmechanizována. Tam pracoval bratr umělcův Karel-hospodář. Kolem Bílkova stavení bylo vždy plno žebříňáků, koleček, trakařů i bedňáků, tak jako uvnitř v dílně bývaly mnohé loukotě, paprsky a hřídelle. Všichni naši koláři v Bílkově rodu byli zároveň rolníky.

Domov pod lipami vytvořila poměrně mladší žena Jana Ev. Bílka Josefka, narozená v Dobronicích čp. 1, dcera rychtáře Jakuba Komárka, rolníka po předcích. Byla tmavovlasá, čerstvá, s černýma jiskrnýma očima. Ráda zpívala i tancovala a do práce byla jako vítr. Ráda četla, ale učila se jen u invalidy, dokud u nás školy nebyly. Dobře volil mistr-kolář, když po smrti první ženy při porodu mu zůstal churavý hošík, který dožil jen mladého věku. Vnesla do jeho domova zdraví, upřímnou lásku a pracovitě ruce. Dovedla si vážit jeho rozšafné, vyrovnané povahy. Přizpůsobila se i okolnosti, že s nimi žily dvě hospodářovy sestry. Měla postupně dvě dcery a čtyři syny, z nichž František byl prostřední. Nikdo netušil jeho nadání. Všechny děti byly schopné. Nejstarší Josef tak pěkně kreslil, že rozdával obrázky ve škole. Vyučil se zedníkem, studoval průmyslovou školu a stavěl jako vrchní inženýr vodní stavby v Dalmácii i horské dráhy v Alpách. Nejmladší Antonín odešel z řemesla kominického, aby se věnoval malbě a časem sochařil. Karel byl dovedným kolářem.

František byl zdravý, laskavý myslí. Pásával s ostatními otcovo stádo a přemýšlel často, obklopen atmosférou jihočeského kraje. Hrál si s ostatními, potápěl se v hlubokém Valchářu u Kloužovic a v zimě bruslil na zamrzlém rybníku. Jednou malá příhoda objevila jeho nadání: Díval se s ostatními dětmi do hnízdečka na vrbě, kde se otevíraly ptáčiny zobáčky, Přitom si všiml, že malé děvčátko sklouzlo po vlhké trávě do potoka a začíná tonout. Skočil do vody a vytáhl polekanou, plačící. Maminka se hněvala, že přišel v mokrých

šatech, ale on se nikdy nehájil. Až večer matka zachráněného dítěte mu přinesla zlatník odměnou a teprve se vše vysvětlilo. Koupil si obrázky a začal je obkreslovat. Všichni užasli nad jeho dovedností a učitelé radili k studiím. Trpěl pak dlouho odloučeností od domova. Když se po návratu z Paříže vracel Prahou, našel jen neporozumění a odmítání. Jeho výtvarná řeč byla příliš pravdivá a jihočesky přímá. Doufal tam v rodném kraji, ve stínu chýnovské věže, pracovat dál na nastoupené duchovní cestě. Přenesl se přes zklamání rodičů, kterým zase pomáhal v polích, a přes "moudré rady" okolí, aby se věnoval něčemu výnosnějšímu. Však mu schwarzenberští úředníci dovolili pracovat ve staré střešnici na pokraji obory v podzámčí. Uvítal možnost prostorné dílny pod věkovitými duby, aby pokračoval v duchovní tvorbě; první doby práce v lesním prostředí, kam chodíval denně ve své lněné říze podél břehu potoka pod oborou, ptáčí zpěv, jemuž odpovídal hrou na flétnu. Studánka "hlubánka" nedaleko střešnice, kterou čistil, mu dávala čistou vodu. To vše neušlo očím obyvatel okolních chaloupek. Jeden z nich přivezl kamínka bubínek k ohřátí, jiný udělal kovovou podpěru pro jeho modelovanou studii koně. Do té doby mohl doma jen kreslit a trochu modelovat v malém přístavku pod lipou. Střešnice však dávala možnost rozmachu jeho tvůrčí práce. Do jejích oken se dívala ze zámeckého návrší kostelní věž. Jakou náplň mělo jeho dílo? - Modeloval a vyřezával tu Krista, ohlížejícího se za námi do budoucnosti a slzícího. Pak vytvořil velký relief Zloba času a naše věno, kde výtvarně znázornil, jak našemu Spasiteli škodily vědy i umění, takže jsme zdědili jen omšelou sfingu. Po večerech doma čítal bibli a psával své meditace. Celé jeho dílo kotvilo na zevrubné znalosti svatých písem. Takového našel při práci básník Julius Zeyer. Jeho krásné svědectví o prvním dojmu je zachováno ve vydávaných dopisech jeho přátelům. Ohlížel se po okolních chaloupkách, kterou by si najal, aby mohl sledovat sochařovo dílo. Měl ho k tvorbě krucifixu z našeho pohledu, ale umělec se zprvu zdráhal, že lze Krista spíše následovat, nežli zpodobit velikost jeho oběti... Ale potom se objevily první náběhy ke krucifixu v jeho tvorbě. To už se stará střešnice začala rozpadat a byla určena k zbourání. Bylo třeba hledat nové přístřeší pro Bílkovu práci, jež se stávala známější, neboť pronikala na výstavy a do časopisů. Přečasná pohostinství v Nekutově chalupě v zimním období bylo jen výpomocí. Rodina Bílkova však již tehdy dozrála k nutnosti stavby a s upřímnou obětavostí pomáhala řešit plány synovy při vzniku jeho "chaloupky". Byla zasvěcena zrodem velkého krucifixu, dřevořezbou v lípě, jehož umístění ve svatovítské katedrále na Hradě pražském umožňuje mnohým návštěvníkům uvidět pojetí jediného vítěze.

Zeyer oslavil Bílkovu chaloupku zápisem v pamětní knize: "Žehnej Bůh tomu domu, jako hnízdu v trávě skrytému, z kterého se skřivan k nebi vznáší." Také Ukřižovaný byl posvěcen jeho slzami. Básník si přál dožít v prostředí umělcově, zařídil si u něho pokoj, ale před nastěhováním to překazila smrtelná nemoc.

Zpráva o výroční schůzi Společnosti Františka Bílka

Schůze se konala 14. února 1995 v zasedací síni prezidia Akademie věd ČR. Řídil ji předseda Společnosti P. Šimice, který v úvodu přivítal jmenovitě přespolní členy, paní MUDr. Evu Buchmannovou ze Salcburku a jejího chotě a manžele Ing. Julia a Vlastu Kondříkovi, kteří na výroční schůzi přijeli z Uherského Ostrohu.

První částí schůze byla přednáška PhDr. Jiřího Práška, pracovníka muzea v Písku, který hovořil na téma "Bílkův Chýnov". Přednášku doprovodil vlastními barevnými diapozitivy, zachycujícími "chýnovskou chaloupku" v podobě, jakou měla kdysi a jak ji mnozí z našich členů znali, a v podobě, jakou má po rekonstrukci, kterou provedla v minulých letech Galerie hlavního města Prahy.

Vlastní výroční schůzi uvedl předseda Společnosti krátkou rekapitulací činnosti Společnosti v posledním dvouletí (podrobné zprávy o činnosti otiskujeme nyní průběžně ve Zprávách SFB). Ve svém referátu zdůraznil zejména duchovní poselství Bílkova díla a vyzýval k uvádění hodnot pravdy, krásy a lásky do našeho každodenního života. Poděkoval dále sponzorům Společnosti (České spořitelně, Obchodním novinám), bez jejichž laskavého přispění by Společnost FB nemohla vykazovat činnost, kterou rozvíjí.

Revizní zprávu o finančním hospodaření Společnosti přednesl poté ThDr. L. Miřejovský.

Po schválení obou přednesených zpráv byl zvolen nový výbor Společnosti. Do funkce předsedy byl opět zvolen Přibyslav Šimice, členy výboru zvoleni paní Milena Mikulecká (místopředsedkyně), ThDr. Lubomír Miřejovský (pokladník), paní Iva Musilová (jednatelka), paní PhDr. Marie Pavlíková, paní Marie Tykalová a paní Kristina Janíková.

V poslední části schůze přednesl nově zvolený předseda Společnosti výhledový plán na příští období. Snahy Společnosti se nyní soustřeďují především k oslavám 125. výročí narození F. Bílka, které připadá na rok 1997. Centrem jubilejních oslav by měla být velká výstava Bílkova díla, seminář o Bílkovi a jeho díle, počítá se dále s krátkým filmem o umělci, k němuž již vypracoval scénář režisér Josef Císařovský, a s vydáním faksimile Bílkovy eseje Stavba budoucího chrámu v nás. Uskutečnění plánovaných akcí závisí na pochopení a podpoře ministerstva kultury a galerií, také však na štědrosti sponzorů a na spolupráci členů Společnosti a jejich přátel, které předseda v závěru požádal o pomoc.

Lubomír Miřejovský

Z činnosti Společnosti F. Bílka

Kromě přednášky PhDr. Jiřího Práška o Bílkově Chýnovu, o níž se zmiňujeme na jiném místě, uspořádala Společnost 11. dubna t.r. přednášku PhDr. Marie Kostílkové, archivářky Archivu Pražského hradu, o Bílkově oltáři ve Svatovítské

katedrále. Přednáška, založená na původních archivních pramenech z fondu Jednoty pro dostavění chrámu sv. Víta, uloženého v Archivu Pražského hradu, bude otištěna s laskavým souhlasem autorky v příštích Zprávách Společnosti F. Bílka. - Potěšilo nás, že se přednášky Dr. Kostílkové zúčastnilo i několik členů Svatoboru a že o ní referovalo dubnové číslo Zpráv, které spolek Svatobor pro své členy vydává. Ve zmíněném čísle je otištěna také reprodukce Bílkova Svatovítského oltáře.

K pětiletému jubileu Společnosti Františka Bílka

Letos v lednu uplynulo pět let od chvíle, kdy se začala rodit Společnost Františka Bílka.

Byl jsem od roku 1954 přítelem Bílkovy rodiny. Navštěvoval jsem často paní Bílkovou a její dceru Bertu v jejich pražské vile a několik dovolených jsem prožil jako jejich host v Chýnově. Snažil jsem se pomáhat jim s fyzicky náročnějšími pracemi. Při večerních posezeních bylo nejednou sochařovou paní a její dcerou vysloveno přání, aby jednou, až k tomu bude příznivější doba, byla založena Společnost Františka Bílka, která by navázala na Kroužek přátel Bílkova díla, který vznikl, ale i zanikl, ještě za umělcova života. Příchodu doby, která by dovolila Společnost založit, se ani jedna z Bílkových dam nedožila: paní Bílková zemřela v létě 1964, paní Mildová v lednu 1971.

Myšlenka splnit jejich přání mě však provázela stále. Ožila pak zejména v druhé polovině roku 1989, kdy bylo již možno pocítovat určité ideologické i politické uvolňování. Navázal jsem proto tehdy spojení s akademickým malířem Janem Kudláčkem, kterého jsem znal a který rovněž patřil kdysi k blízkým přátelům paní Bílkové a její dcery. Od něho jsem získal několik adres osob, které se s rodinou Bílkovou znaly, o dílo Bílkovo se zajímaly nebo se jím odborně zabývaly. Domluvil jsem pak s PhDr. Romanem Prahlem schůzku v Praze na 21. listopadu 1989. Do Prahy jsem ten den přijel, ale ke schůzce nedošlo pro vzrušenou atmosféru listopadových dní. Zmařené schůzky ani cesty do Prahy jsem však nelitoval: stal jsem se svědkem převratného pražského dění, slyšel jsem hovořit z balkónu Melantrichu nynějšího presidenta Havla a déle než hodinu jsem se prodíral přeplněným Václavským náměstím na Masarykovo nádraží, kam jsem dorazil značně unavený.

Začátkem r. 1990 jsem se domluvil s Dr. Prahlem na svolání nové schůzky na 16. ledna. Z pozvaných osob z odborných kruhů a z řad mých přátel se dostavili Dr. Kukla, Dr. Prahel, Dr. Šindelář, prof. Milan Šlechta a jeho paní a ředitel Lyry Pragensis Milan Friedl. Celkem se nás sešlo sedm. Poněvadž v Anežském klášteře, kde jsme se tehdy setkali, nebylo pro schůzky vhodné místo, pozvali nás manželé Šlechtovi do svého malostranského bytu. Byl zvolen přípravný výbor v čela s předsedou Dr. Kuklou. Na příští schůzku ke

Šlechtovům přišla také PhDr. Marcela Mrázová a Ing. Zdeněk Jozefík, který se stal předsedou přípravného výboru, když se velmi brzy po jeho ustavení předsednictví vzdal Dr. Kukla. V té době jsme se již scházeli v Lyře Pragensis, kde nám schůzky umožnil Milan Friedl, později nám zprostředkoval prostor k pravidelným schůzkám výboru Dr. Šindelář v sekretariátu Městského výboru České strany lidové v ulici 28.října.

První z akcí, na nichž se podílel přípravný výbor Společnosti Františka Bílka, byl výtvarný večer "František Bílek a jeho svět", který z iniciativy a za spoluúčasti Milana Friedla uspořádala Lyra Pragensis v Divadle hudby 30. května 1990, druhou připomínka 119. výročí Bílkova narození u jeho kříže ve Svatovítské katedrále 6. listopadu 1990.

Oficiálně byla Společnost Františka Bílka registrována 7. března 1991, a toto datum je skutečným datem jejího založení. Její první valná hromada se konala 18. března. Byly na ní schváleny stanovy Společnosti a zvolen první řádný výbor s předsedou Přibyslavem Šimicem.

Od té doby se Společnost Františka Bílka snaží plnit poslání, které si dala do vínku: sdružovat přátele Bílkova díla a přibližovat jeho umělecký a duchovní odkaz širší veřejnosti.

Přibyslav Šimice

Z veršů Aleše Nevečeřala

Úsměv sfingy

Až zaprášené zrcadlo své duše
setřeš do nahoty,
v níž teprv přítomna je věčnost,
uslyšíš úsměv sfingy.
Slova v tisíciletích nevyřčena
zazní jako gong,
otvírající bránu zasvěcení.
Vejdeš, kdos ukřižoval myšlenku
a dal svou nejvyšší obět.

V chrámu těla

Polykáš dálku od těkavosti myšlenek
do ulity ticha,
vnitřní oheň se rozpíná,
hráz té síly brání útěku,
probuzený v tobě promlouvá.
Jeho slova, základní kameny stvoření,
se hromadí v chrámu těla
a ty na jeho oltář tam v sobě
v obět je pokládáš...

Drobné zprávy

Při nakladatelství Arca Jimfa v Třebíči byl založen Klub čtenářů a přátel. Klub vydává od počátku roku 1995 v nepravidelných lhůtách zpravodaj Paprsky, v němž informuje o knihách nakladatelstvím vydaných a o nakladatelských záměrech. Z rozsáhlého edičního plánu na rok 1995-96 zaujme jistě pozornost našich členů Slovo k Otčenáši Františka Bílka od Jakuba Demla.

V prosinci minulého roku uplynulo devadesát let od smrti spoluzakladatele Katolické moderny, předčasně zesnulého talentovaného moravského básníka a překladatele P. Františka Skalíka, rodáka z Ostrožské Nové Vsi (narozen 22.1.1867, zemřel 10.12.1904). Připomínáme jej zejména proto, že nad Skalíkovým hrobem v jeho rodišti stojí pomník od Františka Bílka v podobě božích muk s motivem sepjatých rukou na podstavci. Skalíkovými životními osudy a jeho literárním dílem se zabývá historik Katolické moderny Stanislav Batůšek v drobné knížce, kterou k výročí básníkovy úmrtí vydal v edici Osobnosti regionu Obecní úřad Ostrožská Nová Ves a knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana.

Čtyřicet let uplynulo v únoru od smrti francouzského básníka, dramatika a esejisty Paula Claudela (narozen 6.8.1868 ve Villeneuve sur Fère, zemřel 23.2.1955 v Paříži), u nás proslulého zejména básnickou sbírkou Svaté obrázky z Čech (Images saintes de Bohème). Claudel působil v letech 1909-1911 v Praze jako konsul. Za svého pražského pobytu navštívil v doprovodu Zdenky Braunerové a Miloše Martena v Chýnově Františka Bílka. Zaujal prý jej - podle slov Františka Žakavce (Jihočeský kraj 4, 1913) - "symbol stromu procházející Bílkovým dílem."

V rámci cyklu "Exponát měsíce" vystavovalo Národní muzeum v Praze ve dnech 19.1. - 20.2.1995 Bílkův plakát "Všemu studentstvu" z roku 1908. Plakát, kreslený typickým Bílkovým písmem, doplněný umělcovými kresbami a signovaný jeho jménem, obsahuje výzvu k postavení pomníku studentu českobudějovického gymnázia Janu Votavovi, nadějnému literátu, který byl v roce 1906 vyloučen ze školy pro protináboženský článek, uveřejněný v třídním časopise, a o rok později na tuberkulózu zemřel. Pomník měl být postaven z výnosu výstav Bílkových prací. Plakát získalo v roce 1994 Národní muzeum pro soubor plakátů oddělení knižní kultury ze soukromé sbírky. Vernisáž uvedla krátkým proslovem pracovnice knihovny Národního muzea paní PhDr. Eva Ryšavá.

V Prostějově byla dokončena oprava gotického chrámu Povýšení sv.Kříže, na jehož vnitřní úpravě se při rekonstrukci před devadesáti léty podílel také Bílek. Z té doby (1906) pochází i pozoruhodná křížová cesta, kterou Bílek pro kostel vytvořil na objednávku svého přítele, prostějovského faráře Karla

Dostála Lutinova. V roce 1909 vyšly dřevoryty Bílkovy křížové cesty se slovním doprovodem Lutinovým. Bílek sám o své křížové cestě v roce 1906 v Prostějově přednášel.

Při památníku Julia Zeyera ve vile v Liboci, která patřila kdysi rodině básníkově, byla ustavena Společnost Julia Zeyera. Ustavující schůze Společnosti se konala 2. března t.r. v Památníku národního písemnictví. Pozoruhodný památník Julia Zeyera je soukromým literárním muzeem manželů MUDr. Hany a Oldřicha Šmikmátorových.

Bílkův ateliér v jeho vile na Chotkově silnici v Praze je opět po celé léto přístupný veřejnosti. Návštěvníkům doporučujeme prohlédnout si při návštěvě Bílkovy vily také pomník Julia Zeyera v protilehlých Chotkových sadech. Má podobu jeskyně, v níž jsou umístěny pod portrétní Zeyerovou plaketou mramorové sochy od Josefa Maudera, které představují významné postavy básníkových děl. Upozorňujeme na velmi krásné vycházky, které do Bílkova ateliéru pořádá v rámci programu Pražské informační služby paní Milada Racková.

K letošnímu stému výročí vydání Tajemných dálek (1995), první básnické sbírky Otokara Březiny, pořádá Společnost Otokara Březiny v Jaroměřicích nad Rokytnou ve dnech 21. a 22. října 1995 symposium "Otokar Březina a současnost".

Spolek Svatobor zve členy Společnosti F. Bílka na vycházky, které připravuje na druhé pololetí letošního roku.

Sobota 23. září

Za Vršovci na Vraclav

Odjezd vlakem v 6.00 hod. do Kolína. V Kolíně přestup na vlak směr Česká Třebová v 7.16 hod. do stanice Zámorsk. Sraz u pokladen na Masarykově nádraží v 5.40. Vycházka na vraclavské hradiště a zpět dělá asi 10 až 12 km.

Do Zbiroha za J. V. Sládkem

Vycházka (asi 6 km) je plánována na konec října, datum konání bude upřesněn během září. Informace poskytne paní Musilová, tel. 3429151 (byt), 20207887 (zaměstnání).

Přiložená složenko je na úhradu členských příspěvků na rok 1995. Výše členského příspěvku se nezměnila, za dobrovolné dary budeme vděční.